

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת וישלח

תשפ"ו

(שנה ט', גליון מס' 415)

שיעורי הרב אליהו בר חן

e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

פרשת וישלח - הכנה לימי החנוכה התשפ"ו

"וַתֵּצֵא דִינָה בֵּת לֵאָה" (ב')

א. "וַתֵּצֵא דִינָה בֵּת לֵאָה, אֲשֶׁר יָלְדָה לְיַעֲקֹב, לְרָאוּת בְּבָנוֹת הָאָרֶץ. וַיֵּרָא אֹתָהּ שָׂכֶם בֶּן חַמּוּר הַחִוִּי, נָשִׂיא הָאָרֶץ, וַיִּקַּח אֹתָהּ, וַיִּשְׁכַּב אִתָּהּ, וַיַּעֲנֶה. וַתִּדְבֹק נַפְשׁוֹ בְּדִינָה בֵּת יַעֲקֹב, וַיֹּאחֲזֵב אֶת הַנֶּעֱר, וַיִּדְבֹּר עַל לֵב הַנֶּעֱר," (בראשית, לד', א' - ג').
"וַיֹּאמֶר לוֹ אֱלֹהִים, שְׁמֹךְ יַעֲקֹב, לֹא יִקְרָא שְׁמֹךְ עוֹד יַעֲקֹב, כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֹךְ, וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל," (בראשית, לה' - י').

ב. על מאמר הכתוב ¹, "וַיֹּאמֶר לוֹ אֱלֹהִים, שְׁמֹךְ יַעֲקֹב - לֹא יִקְרָא שְׁמֹךְ עוֹד יַעֲקֹב, כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֹךְ, וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל," דרשו רבותינו ז"ל ² :
"כיוצא בו אתה אומר, 'לא יקרא שמך עוד יעקב - כי אם ישראל יהיה שמך',
לא שיעקר יעקב ממקומו, אלא ישראל עיקר ויעקב טפל לו",

והיינו :

שיעקב אע"ה, מְכַנֶּה ב-ב' שמות, האחד יעקב, והשני ישראל.

והנה, אחר דבריו הנעלים והנשגבים של הגה"ק רבי שמשון דוד פינקוס זיע"א, נוכל לבאר, שהשמות "יעקב" ו-"ישראל", מְכַנְּנִים כנגד ב' המצבים שלו :

יעקב - כנגד החלק של ה"עֲשֵׂה טוֹב",

ישראל - הוא מצב גבוה יותר, והוא, כנגד החלק של ה"סוּר מִרָע".

ולפי זה, נוכל להיכנס להבנה פנימית וגבוהה יותר בעניין זה, וכפי שְׁלֻמְדָנוּ מדבריו של אדמו"ר הגה"ק רבינו אליהו אליעזר דסלר זיע"א ³ :

¹ בראשית, לה' - י'.

² ברכות, יב' ע"ב ו-יג' ע"א.

³ בספרו הקדוש "מכתב מאליהו", (חלק ב', עמודים 218-219).

- א. בחינת שם "יעקב", היא הכרה במציאות העולם הזה, והתפקיד, הוא, לעבוד את הקדוש ברוך הוא, למרות שהעולם הזה קיים ועומד לפנינו. והיינו, שלמרות שיש עולם הזה, ויש תאוות, עדיין אני עוסק בתורה, ומקריב את הבלי העולם הזה לכבודו יתברך, ולבסוף יהיה טוב בעולם הבא.
- ב. בחינת שם "ישראל" - היא שלילת ההכרה במציאות העולם הזה כמציאות בפני עצמה, והיינו, שהתפקיד בשם זה, הוא, עבודה תמה ושלמה לכבודו יתברך, והתייחסות אל העבודה כאל דבר המובן מאליו, ללא צורך בהקרבה כל-שהיא כלל ועיקר.
- והיינו, שאין עולם הזה, אין תאוות, אין הקרבות, הכל טוב כבר עכשיו, כיוון שאני בדרך אל התכלית הרצויה.
- והנה, דברים נעלים אלו, מתאימים כפתור ופרח, לדברים הקדושים שלמדנו מתורתו של הגה"ק רבי שמשון דוד פינקוס זיע"א:
- א. בחינת שם "יעקב", היא בחינה נמוכה אצל יעקב אע"ה. בחינה זו, הינה הבחינה הראשונה שהייתה שייכת אצלו, בבחינה זו, יש רק "עֲשֵׂה טוֹב", בבחינה זו, יש עולם הזה, יש תאוות, יש הקרבות וכו', אך כשתסתיים המלחמה עם היצר הרע, לאחר ימי חלדו של האדם עלי אדמות, יהיה אך ורק טוב.
- בחינה זו, מְכַנֶּה בשם "מוחין דקטנות".
- ב. בחינת שם "ישראל", היא בחינה גבוהה אצל יעקב אע"ה. בחינה זו, היא הבחינה שהייתה שייכת אצלו, לאחר שיצא עשיו לתרבות רעה, בבחינה זו, יש "סור מִרָע",

בבחינה זו, אין עולם הזה, אין תאוות, אין הקרבות וכו',

כי כעת הכל טוב.

בחינה זו, מְכַנֶּה בשם "מוחין דגדלות".

עוד ביאר בזה אדמו"ר הגה"ק רבינו אליהו אליעזר דסלר זיע"א ⁴ :

כיוון שאצל יעקב אע"ה יש ב' בחינות, שהם ב' מצבים בעבודת ה' שלו, וכפי שנתבאר,

הוא צריך ב' נשים, לצורך עבודתו זו.

נשים אלו, הינם רחל ולאה, אשר לכל אחת מהן, יש יכולת להיות לו לעזר ולאחיסמך בעבודת הקודש.

א. **"רחל":**

מתאימה יותר לבחינת "יעקב",

היא מְכַנֶּה אצל רבותינו המקובלים זיע"א, בשם "עלמא דאיתגליא".

הגה"ק רבי שמשון דוד פינקוס זיע"א ⁵, מביא מרבותינו המקובלים זיע"א ⁶, שתרגום הפסוק ⁷, "וְעֵינֵי יֶאֱחָז רַכּוֹת, וְרַחֵל הִיטָה יָפֶת תֶּאֱרַר וַיִּפֹּת מִרְאָה", הוא, **"עולימתא שפירתא, לית לה עיינין",**

והיינו, שרחל אמנו ע"ה היתה ענוותנית, ולא ידעה להכיר במעלותיה כלל ועיקר, היא ראתה, שמלאה יִצְאָו מלמדי תינוקות ⁸, כהונה ועבודה ⁹, מלכות ¹⁰, ראשי סנהדרין ¹¹, עשירות ותמכין דאורייתא ¹²,

⁴ בספרו הקדוש "מכתב מאליהו", (חלק ב', עמודים 218-219).

⁵ בספרו הקדוש "תפארת שמשון" עה"ת, (בראשית, עמודים שלב-ג').

⁶ "שער הכוונות", (דרושי סדר שבת, הקדמה).

"ספר הליקוטים", (פרשת "ויצא", פרק כט').

"שעת רצון" על הזוהר, (חלק א', דף קצט' ע"א).

⁷ בראשית, כט' - יז'.

⁸ מ-שמעון.

ואם כן, בצדקותה, ובענוותנותה, היא מבינה, שהיא אינה שייכת ליעקב אע"ה, ולפיכך, היא מגלה ללאה את הסימנים, אחרי שהיא חושבת שהיא המתאימה לו ביותר.

ולבל נטעה ונחשוב, שאם כל הגדולה יצאה מזרעה של לאה, אם כן רחל קטנה במעלתה,

הס מלומר כן, שכן, כל זרע ישראל נקרא על שם יוסף¹³.

ומתברר אם כן, שרחל אמנו ע"ה, היא האמא של כל האנשים הענוותנים מעם ישראל, שאינם יודעים להכיר במעלתם ובגדולתם,

וכהגדרת הגה"ק רבי שמשון דוד פינקוס זיע"א, "האמא של האנשים הפשוטים".

ולפיכך, רחל אמנו ע"ה, היא המתאימה ביותר לבחינת "יעקב", כיוון שהיא בחינת "עלמא דאיתגליא",

⁹ מ-לוי.

¹⁰ מ-יהודה.

¹¹ מ-יששכר.

¹² מ-זבולון.

¹³ יעויין במסכת ברכות (נה' ע"ב):

"האי מאן דעייל למתא, ודחיל מעינא בישא ... לימא הכי, אנא פלוני בר פלוני, מזרעא דיוסף קאתינא, דלא שלטא ביה עינא בישא".

ועיין בביאור המהרש"א (ב-חידושי אגדות), ובדברי גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א (בראשית, מח' - טז):

שכל ישראל נקראו על שם יוסף, שנאמר (תהילים, פ' - ב'), "נהג כצאן יוסף",

ועיין עוד בדברי "בעל הטורים" (בראשית, מח' - טז).

ועיין עוד בדברי גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א, בספרו הקדוש "דבש לפי" (מערכת ע):

"ומה גם, לפי מה שכתבו גורי האר"י זצ"ל, דיוסף הצדיק היה נפש אדם הראשון,

וכמו שכתוב בנושאי ארונו של יוסף, 'לְנֶפֶשׁ אָדָם' (במדבר, ט' - ו'),

אם כן, שפיר מצי כל אדם מישראל, לומר - אנא מזרעא דיוסף קאתינא, דאבוהון דכולהו אדם".

שהיא בחינת עולם הזה, שיש בה הכרה במציאות העולם הזה כמציאות בפני עצמה,

והיא בחינה המתאימה ביותר, למה שנתבאר בעניין שם "יעקב".

ב. "לאה" :

מתאימה יותר לבחינת "ישראל",

היא מְכַנֶּה אצל רבותינו המקובלים זיע"א, בשם "עלמא דאיתכסיא".

הגה"ק רבי שמשון דוד פינקוס זיע"א, מגדיר אותה, כאשה שיש לה עיניים להכיר במעלותיה, כי "עֵינֵי לָאָה רְפוּת",

לאה אמנו ע"ה, לא רואה את העולם הזה כמציאות בפני עצמה, ולפיכך, היא המתאימה ביותר לשם "ישראל",

כיוון שהיא בחינת "עלמא דאיתכסיא", שהיא בחינת עולם הבא,

והיא בחינה המתאימה ביותר, למה שנתבאר בעניין שם "ישראל".

וממשיך אדמו"ר הגה"ק רבינו אליהו אליעזר דסלר זיע"א ¹⁴ :

א. בעם ישראל, יש ב' מלכויות, **מלכות בית דוד - יהודה** ¹⁵, **ומלכות בית אפרים - יוסף** ¹⁶.

ב. דוד הע"ה, הוא מזרעה של לאה אמנו ע"ה, כאשר הוא ובנו שלמה הע"ה הנהיגו את העם, הם הנהיגו אותו, בבחינת "עלמא דאיתכסיא", וזאת, מחמת שבאותה העת כולם הלכו בדרך ה', ללא כחל וסרק.

ג. כשחטאו רחבעם וכלל ישראל, הקדוש ברוך הוא פיצל את המלכות, לשבט אפרים - יוסף, שהוא מזרעה של רחל אמנו ע"ה,

בכדי, שינהיגו את העם, בבחינת "עלמא דאיתגליא", שהיא דרגה נמוכה יותר, לעם אשר ירד ממדרגתו.

¹⁴ בספרו הקדוש "מכתב מאליהו", (חלק ב', עמודים 218-219).

¹⁵ מ-לאה אמנו ע"ה.

¹⁶ מ-רחל אמנו ע"ה.

ד. תכלית פיצול המלכויות, הוא בעבור ש-ב' המלכויות, יסייעו "יחד" זה לזה, להקמת קרן התורה והקדושה.

ה. לעתיד לבוא יהיו ב' משיחים, "משיח בן יוסף" ו-"משיח בן דוד":

"משיח בן יוסף" - היינו, "עלמא דאיתגליא", בכדי להיות הכנה לגילוי כבודו יתברך בעולם,

ו-"משיח בן דוד" - היינו, "עלמא דאיתכסיא", בעת ביאת גואל צדק.

והנה, ידועה ומפורסמת, קושייתו של רשב"י הקדוש¹⁷ :

לאחר שזכתה לאה והעמידה חצי מן השבטים, מפני מה, היא לא נזדמנה ליעקב אע"ה אל הבאר, וכפי שנזדמנה רחל אמנו ע"ה?

ותירץ רשב"י הקדוש¹⁸ :

ש-לאה אמנו ע"ה, רומזת לספירת ה"בינה", שהוא בחינת "עלמא דאיתכסיא", ולפיכך, היא הובאה ליעקב אע"ה, בהיחבא.

ומה שאין כן, רחל אמנו ע"ה, רומזת לספירת ה"מלכות", שהיא בחינת "עלמא דאיתגליא",

ולפיכך, היא באה ליעקב אע"ה, בגלוי אל הבאר.

ולאור זאת, ביאר הגה"ק בעל "באר משה" זיע"א¹⁹, מפני מה יעקב אע"ה אהב את רחל יותר מלאה²⁰ :

"כי בסדר הספירות, גדולה מעלת המשפיע, יותר מהבחינה המקבלת, שהיא קרויה בשם 'נוקבא',

ויעקב - 'תפארת', רצה להיות משפיע,

¹⁷ "זוהר הקדוש" (חלק א', דף קנג' ע"א).

¹⁸ על פי ביאורו של הגה"ק בעל "באר משה" זיע"א מאוז'רוב (בספרו הקדוש "באר משה", על פרשתו, עמוד תרנז').

¹⁹ בפרשתו, (עמודים תרנז'-תרנח').

²⁰ בראשית, כט' - ל'.

ולכן, רחל שהיא 'מלכות', יעקב הוא המשפיע לה.
ואילו בלאה, שהיא 'בינה',
אזי, אין יעקב משפיע, אלא, הוא מושפע ממנה,
לפי ש'בינה', נעלית מ'תפארת',
ולפיכך, אהב את רחל - כנסת ישראל, עקרת הבית.
ולמה באמת ניתנה לו מן השמים לאה?
כי אף שיעקב חשב שבחינתה יותר נעלית, אך לאמיתו של דבר, יעקב הוא 'כללא
דאבהן',
וממילא, נכלל בו גם אברהם אבינו.
ואברהם, הרי הוא ברזא דחכמה²¹,
ו'חכמה', הרי היא נעלית מ'בינה',
נמצא שיעקב משפיע גם ללאה, ולפיכך נזדמנה לו לאה.
וזה²², 'וַיֵּאָהֶב גַּם אֶת רַחֵל מִלְאָה':
שתמוה הלשון 'גם', וכן 'מִלְאָה'.
אך לפי שמן השמים קדמה לאה לרחל, לכן, אף שלדעתו לאה היא מעולם גבוה
יותר, בכל זאת, כיוון שחיבורו היה תחילה עמה, נמצא שהיא היתה עיקר,
ולכן²³, 'וַיֵּאָהֶב גַּם אֶת רַחֵל', כי רחל היתה 'עלמא תתאה' (מלכות), שהוא טפל
ל'עלמא עילאה' (בינה),
אלא, שרצונו של יעקב, היה, שיהיה הסדר מ-תתא ל-עילאה, 'אתערותא
דלתתא',
ולכן, היתה רחל 'עקרת הבית',

²¹ "זוהר הקדוש" (חלק ב', דף יד' ע"ב).

²² בראשית, כט' - ל'.

²³ בראשית, כט' - ל'.

כי אילו היתה לאה, הרי זה בבחינת מ-עילא ל-תתא,

ורצונו של יעקב, היה, שישראל יזכו מצד מעשיהם, מ-תתא ל-עילא.

וזה שתרגום הכתוב ²⁴ ²⁵, 'נִפְלְאָתָה אֶהְבֶּתְךָ לִי מֵאֶהְבֶּת נָשִׁים', 'מִרְחִימַת תְּרִיתִין נָשִׁין' -

והכוונה, ללאה ורחל, כי דוד מלאה, ויונתן מרחל,

והכוונה, לומר, שאהבתו של יעקב היתה בשלימות לשניהן, אלא, שהקדים את רחל, כמו שביארנו.

ולכן, אמר דוד, 'נִפְלְאָתָה אֶהְבֶּתְךָ לִי' - מאותה אהבה של יעקב, ל'תְּרִיתִין נָשִׁין' רחל ולאה".

ג. על מאמר הכתוב בפרשתן ²⁶, 'וַתֵּצֵא דִּינָה בֵּת לָאָה, אֲשֶׁר יָלְדָה לְיַעֲקֹב, לְרֵאוּת בְּבָנוֹת הָאֶרֶץ', מצינו כמה וכמה דעות בדברי רבותינו זיע"א. וכדלהלן:

א. כתב רש"י הקדוש ²⁷ :

"בֵּת לָאָה' - ולא בת יעקב!?"

אלא, על שם יציאתה נקראת בת לאה, שאף היא יצאנית היתה,

שנאמר ²⁸, 'וַתֵּצֵא לָאָה לְקָרְאָתוֹ', (ועליה משלו המשל: כאמה כבתה)".

ב. כתב רבינו אברהם אבן עזרא זיע"א:

"וַתֵּצֵא דִּינָה' - מעצמה".

ג. כתב רבינו ה"אור החיים" הקדוש זיע"א:

"וטעם היציאה, לצד היותה בת לאה,

²⁴ שמואל ב', א' - כו'.

²⁵ כך תירגם התנא הקדוש - יונתן בן עוזיאל.

²⁶ בראשית, לד' - א'.

²⁷ וכ"ה במדרש (בראשית רבה, פרשה פ', א').

²⁸ בראשית, ל' - טז'.

שאילו היתה בת רחל, לא היתה יוצאה,

אלא, לצד היותה בת יצאנית, יולדתה, ילדה במזגה וטבעה".

ד. עוד כתב רבינו זיע"א :

"להיותה בת יחידה ליעקב, בת אחת בין הבנים,

עוד להיותה בת יעקב, יצא לה שם הווייתה בעולם,

שבאמצעות זה עשה שכס מה שעשה".

ה. עוד כתב רבינו זיע"א :

"על דרך אומרם ז"ל²⁹, כי שכס הביא בנות הארץ, סביב לאוהל יעקב,

והיו משחקים בכלי נבל וכו', לצאת דינה לקולם".

ו. כתב הגה"ק רבינו אברהם סבע זיע"א³⁰ :

"וַיִּתְּצָא דִּינָה בֶּת לְאָה' ... יוצאת, שלא כמנהג בנות ישראל הצנועות.

וזהו 'בֶּת לְאָה' - ולא בת יעקב.

ואף על פי שנולדה ליעקב, לא למדה מדרכיו ומוסריו.

וזהו 'לְרִאשׁוֹת בְּבָנוֹת הָאָרֶץ' - ולעשות כמעשיהן".

ז. כתב המלבי"ם זיע"א :

"וַיִּתְּצָא דִּינָה' - מודיע כי דינה לא אשמה בזה,

שלא תאמר שפרצה גדר הצניעות, כי היתה 'בֶּת לְאָה' - שהיתה צנועה באהלה,

ו-'אֶשֶׁר יָלְדָה לְיַעֲקֹב' - שלידתה היה מתייחס אל יעקב, שהיתה צנועה וכשרה,

כי לא היתה היציאה ללכת אחרי הבחורים, רק לראות בבנות הארץ

ובתהלכותיהן".

²⁹ "פרקי דרבי אליעזר", (פרק לח').

³⁰ בספרו הקדוש "צרור המור", על פרשתו.

והנה, על מאמר הכתוב בפרשתן ³¹, "וְאַחַר יִלְדָּה בֵּת, וְתִקְרָא אֶת שְׁמָהּ דִּינָה",
דרשו רבותינו ז"ל במסכת ברכות ³²:

"מאי 'וְאַחַר'?"

אמר רב -

לאחר שדנה לאה דין בעצמה, ואמרה, יב' שבטים עתידין לצאת מיעקב,

שישה יצאו ממני, וארבעה מן השפחות, הרי עשרה,

אם זה זכר, לא תהא אחותי רחל כאחת השפחות!?

מיד נהפכה לבת, שנאמר ³³, "וְתִקְרָא אֶת שְׁמָהּ דִּינָה".

ועיין עוד, בתרגום התנא הקדוש - יונתן בן עוזיאל ³⁴:

"וּמִן בֵּתֵר כְּדִין, יִלְיֻד בֵּת, וְקֵרַת יֵת שְׁמָהּ דִּינָה,

אַרוֹם אֲמֵרַת, דִּין הוּא מִן קָדָם יֵי, דִּיהוֹן מְנִי פִלְגוֹת שְׁבִטָא,

בְּרִם מִן רַחֵל אַחֲתִי, יִפְקוּן תְּרִין שְׁבִטִין, הִיכְמָא דְנִפְקוּ מִן חֲדָא מִן אֲמֵהֲתָא,

וּשְׁמִיעַ מִן קָדָם יֵי צְלוּתָא דְלָאָה, וְאִיתְחַלְפוּ עוֹבְרָא בְּמַעֲיָהוֹן, וְהָוָה יְהִיב יוֹסֵף

בְּמַעֲהָא דְרַחֵל, וְדִינָא בְּמַעֲהָא דְלָאָה",

ותרגום דבריו הקדושים:

לאחר שילדה לאה ו' בנים, היא ילדה בת, וקראה את שמה דינה,

וזאת, מחמת שהיא ראתה, שהיא זכתה ללדת חצי מן השבטים, ולא יתכן

שאחותה רחל תלד פחות מכל אחת מן השפחות,

ולפיכך, שמע הבורא ית"ש את תפילתה, והתחלפו העוברים שבבטנה ובבטנה

של אחותה רחל,

³¹ בראשית, ל' - כא'.

³² ס' ע"א.

³³ בראשית, ל' - כא'.

³⁴ בראשית, ל' - כא'.

ויוסף הצדיק ע"ה, שהיה בבטנה של לאה אמנו ע"ה, הוחלף לבטנה של רחל אמנו ע"ה,

ודינה, שהיתה בבטנה של רחל אמנו ע"ה, הוחלפה לבטנה של לאה אמנו ע"ה.

ומכוח זה, למדו רבותינו זיע"א³⁵, את מאמר הכתוב³⁶, "וַיִּתְּצָא דִינָה בֵּת לָאָה, אֲשֶׁר יָלְדָה לְיַעֲקֹב, לְרֵאוּת בְּבָנוֹת הָאָרֶץ":

"דִּינָה", היתה "בֵּת לָאָה", אך ורק מחמת תפילתה הנ"ל,

"אֲשֶׁר יָלְדָה לְיַעֲקֹב", שכן, רק הלידה היתה שייכת ללאה אך לא ההיריון עצמו.

וכתב בזה, מרנא ה"חתם סופר" זיע"א³⁷ :

שלפיכך, ראובן, לא נלחם בעבורה, משום שהחשיבה לבתה של רחל אמנו ע"ה,

וכמו כן, ראובן, לא החשיב את יוסף לבכור, מחמת שהוא היה בתוך רחמה של אמו - לאה אמנו ע"ה.

ומה שאין כן, שמעון ולוי, שהלכו אחרי ההיריון, והחשיבוה לאחותם.

ולאור זאת, ביארו הגה"ק רבינו מרדכי הכהן זיע"א³⁸ - והגה"ק רבינו יעקב חיים סופר זיע"א³⁹, את מאמר הכתוב⁴⁰, "וַיִּתְּדַבֵּק נִפְשׁוֹ בְּדִינָה בֵּת יַעֲקֹב, וַיֶּאֱהָב אֶת הַנֶּעֱרָ, וַיִּדְבֹּר עַל לֵב הַנֶּעֱרָ":

³⁵ כן כתב הגה"ק רבינו יעקב חיים סופר זיע"א, בספרו הקדוש "ישמח ישראל".

וכן כתב סגנון של ישראל הגה"ק רבינו לוי יצחק זיע"א מבארדיטשוב, בספרו הקדוש "קדושת לוי".

וכן כתב הגה"ק רבינו יעקב משה רבינוב זיע"א, בספרו הקדוש "לקוטי רבי יעקב משה".

וכן כתב הגה"ק מהר"י בירדוגו זיע"א, בספרו הקדוש "מים עמוקים".

וכן כתב הגה"ק רבינו רפאל משה אלבאז זיע"א, בביאור "פותר מים" - לספר "מים עמוקים" הנ"ל.

וכן כתב הגה"ק רבינו וידאל הצרפתי זיע"א, בספרו הקדוש "צוף דבש".

וכן כתב הגה"ק מרנא ה"חתם סופר" זיע"א, בספרו הקדוש "תורת משה".

וכן כתב הגה"ק רבינו מרדכי הכהן זיע"א, בספרו הקדוש "שפתי כהן".

³⁶ בראשית, לד' - א'.

³⁷ בספרו הקדוש "תורת משה".

והיינו, שבתורתינו הקדושה, המילה "נֶעֱךָ", נכתבה ללא האות ה',
והוא, מחמת שמתחילה היתה דינה ברחמה של לאה אמנו ע"ה, כזכר, ורק לאחר
מכן הוחלפה לנקבה.
ומחמת שדרך הזכר לצאת לחוץ, לפיכך, יצאה דינה לראות בבנות הארץ.
ולאור המתבאר, ביאר הגה"ק רבינו רפאל משה אלבאז זיע"א⁴¹, את מאמר
הכתוב⁴², "וַיְהִי בַּצֵּאת נַפְשָׁהּ כִּי מָתָה, וַתִּקְרָא שְׁמוֹ בֶּן אֹנִי, וְאָבִיו קָרָא לוֹ
בְּנִימִין":
דהנה, אמרו רבותינו ז"ל⁴³ -
כי ברחמה של האשה ישנם ז' נקבים, ג' מצד ימין, ג' מצד שמאל, ואחד באמצע,
ואם יהיה נקלט הזרע לצד ימין, אזי, תלד האשה זכר,
ואם יהיה נקלט הזרע לצד שמאל, אזי, תלד האשה נקבה,
ואם יהיה נקלט הזרע לאמצע, אזי, תלד האשה או טומטום או אנדרוגינוס.
ונמצא אם כן, שכאשר נולד יוסף הצדיק ע"ה מרחמה של רחל, אזי, נקלט הזרע
שלו בצד שמאל,
שכן, בתחילה, הרתה רחל אמנו ע"ה את דינה, וכמשנ"ת.
ולפיכך, כאשר נולד בנימין, שהרינו התחיל כזכר והסתיים כזכר,
קרא לו יעקב ע"ה, "בנימין", שהוא נוטריקון "בן - ימין".

³⁸ בספרו הקדוש "שפתי כהן".

³⁹ בספרו הקדוש "ישמח ישראל".

⁴⁰ בראשית, לד' - ג'.

⁴¹ בספרו הקדוש "עדן מקדם", (ערך דינה, אות ב').

⁴² בראשית, לה' - יח'.

⁴³ כן כתב הרא"ש זיע"א בפירושו עה"ת (ויקרא, יב' - ב'), משמו של רבינו אברהם אבן עזרא זיע"א, שמצא
ב-"ספר תולדות".

ד. על מאמר הכתוב ⁴⁴, "ויבא יעקב מן השדה בערב, ותצא לאה לקראתו, ותאמר אלי תבוא, כי שָׁכַר שְׁכָרְתִּיךָ בְּדוֹדָי בְּנִי, וישָׁכַב עִמָּה בְּלִילָה הוּא", כתב רש"י הקדוש, ומקורו טהור במסכת נדה ⁴⁵:

"בְּלִילָה הוּא' - הקדוש ברוך הוא סייעו, שיצא משם יששכר".

וביאר ה"שפתי חכמים":

"והיאך סייעו?

יש לומר -

שיעקב בא מן השדה, ורוכב על החמור, והיה רוצה לרכוב באוהל רחל, והקדוש ברוך הוא, נתן דעה בחמור, והיה נוער, כדי שתשמע לאה ותצא לקראתו כדי שילך באוהל לאה,

וכן היה, והלך שם באוהל לאה.

ובאותה לילה, יצא מביניהם יששכר.

וזהו מה שנאמר ⁴⁶, 'שִׁשְׁכָר חֲמֹר גָּרַם',

רצונו לומר, היאך בא שנולד יששכר?

'חֲמֹר גָּרַם', רצונו לומר, שהחמור היה הגורם, כדפירשנו".

ויעויין עוד, בדברי רבי יוחנן במסכת נדה ⁴⁷:

"חמור גרם לו ליששכר",

ופירש בזה רש"י הקדוש:

"קודשא בריך הוא סייעה, שנטה חמורו של יעקב לאוהל לאה, ואותו הלילה של האחרות היה".

⁴⁴ בראשית, ל' - טז'.

⁴⁵ לא' ע"א.

⁴⁶ בראשית, מט' - יד'.

⁴⁷ לא' ע"א.

וכן מצינו בדברי התנא הקדוש - יונתן בן עוזיאל ⁴⁸ :

"וַעַל יַעֲקֹב מִן חֻקָּא, בְּרַמְשָׁא,

וּשְׁמַעַת לָאָה, קַל נְהִיכִיָּה דְחֻמְרָא, וִידְעַת דְּהָא יַעֲקֹב אֲתָא,

**וּנְפָקַת לָאָה לְקַדְמוּתֶיהָ, וְאַמְרַת לְוֹתִי תַעוּל, אַרוּם מִיגְר אֲגִרְתִּיד בְּיָבְרוּחִי דְבָרִי מִן
רַחֵל אַחֲתִי,**

וּשְׁכִיב עִמָּה בְּלִילְיָא הֵיא."

ויעויין עוד, בדברי "בעל הטורים" זיע"א, על מאמר הכתוב בפרשת "ויחי" ⁴⁹ ,
"יִשְׁשַׁכַּר חֹמֶר גָּרָם, רַבֵּץ בֵּין הַמְּשַׁפְּתִים" :

**"קִרִּי בִיה 'חֲמוֹר גּוֹרָם', שִׁשְׁמַעָה לָאָה קוֹל צַעֲקַת הַחֲמוֹר, וַיֵּצֵאָה לְקִרְאָת יַעֲקֹב,
וַהֲבִיאָתוֹ לְאוּהֵלָה."**

וכן הוא בדברי רבותינו ז"ל במדרש ⁵⁰ , על מאמר הכתוב בפרשת "ויחי" ⁵¹ :

"דְּבָר אַחֲרֵי, 'יִשְׁשַׁכַּר חֹמֶר גָּרָם', 'חֲמוֹר גָּרָם אוֹתוֹ',

וְכִי מִנִּין הֵיטָה לָאָה יוֹדַעַת שְׂבָא יַעֲקֹב?

אֵלָּא, נֶהֱק הַחֲמוֹר, וּשְׁמַעָה קוֹלוֹ, וַיֵּצֵאָת לְקִרְאָתוֹ."

והנה, בגודל צדקותה ומעלתה של לאה אמנו ע"ה, מצינו לאחר אותו המעשה ⁵² :

**"וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶל לָאָה, וַתַּהַר וַתֵּלֶד לְיַעֲקֹב בֶּן חֲמִישִׁי. וַתֹּאמֶר לָאָה, נָתַן אֱלֹהִים
שְׂכָרִי, אֲשֶׁר נָתַתִּי שְׂפָחָתִי לְאִישִׁי, וַתִּקְרָא שְׁמוֹ יִשְׁשַׁכַּר."**

ובגודל צדקותו ומעלתו של יששכר, מצינו בדברי רש"י הקדוש, על מאמר הכתוב
בפרשת "ויחי" ⁵³ , "יִשְׁשַׁכַּר חֹמֶר גָּרָם, רַבֵּץ בֵּין הַמְּשַׁפְּתִים" :

⁴⁸ בראשית, ל' - טז'.

⁴⁹ בראשית, מט' - יד'.

⁵⁰ בראשית רבה, פרשה צט', ט'.

⁵¹ בראשית, מט' - יד'.

⁵² בראשית, ל', יז' - יח'.

"סובל עול תורה, כחמור חזק שמטעינין אותו משא כבד".

ויעויין עוד, בדברי רבותינו ז"ל במדרש ⁵⁴ :

"כִּשְׁם שֶׁחֲמֹר טוֹעֵן אֶת הַמֶּשֶׁא, כֵּךְ יִשְׁשָׁךְ טוֹעֵן אֶת הַתּוֹרָה".

והנה, ה' עניינים, מצאנו בדברי רבותינו זיע"א, בעניין התיקון שהיתה צריכה דינה לתקן ביציאתה. וכדלהלן :

א. **תרח אביו של אברהם אע"ה, בא על אשתו - אמתלאי בת כרנבו, בעת היותה נדה ⁵⁵,**

ונתגלגל תרח בשכם, ואמתלאי נתגלגלה בדינה ⁵⁶,

ועל ידי ששכב שכם בן חמור עם דינה, הוא לקח ממנה את אותה הזוהמא,

בסוד ⁵⁷, "וַתְּהִי נִדְתָּה עָלָיו".

ב. **יעקב אע"ה, השלים את תיקון חטאו של אדם הראשון, תיקן אשר התחיל באברהם אע"ה והמשיך בבנו - יצחק אע"ה ⁵⁸,**

ואף על פי כן, כאשר הוא הגיע לבית לבן, נתן בו לבן זוהמא, שהיתה צריכה להיתקן על ידי דינה ⁵⁹.

⁵³ בראשית, מט' - יד'.

⁵⁴ בראשית רבה, פרשה צט', ט'.

⁵⁵ כן כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א, (בספרו הקדוש "נחל קדומים" על פרשתו, אות יב'), משמו של רבינו האר"י זיע"א.

וכן כתב הגה"ק רבינו רפאל משה אלבאז זיע"א, (בספרו הקדוש "עדן מקדם", ערך אמתלאי, אותיות א' ו-ב').

⁵⁶ שהיא אותיות "נידה".

⁵⁷ ויקרא, טו' - כד'.

⁵⁸ שבת, קמו' ע"א.

ועיין עוד בדברי ה"זוהר הקדוש", (חלק א', דף נב' ע"ב. חלק ג', דף קיא' ע"ב. "תיקוני הזוהר", תיקון ע', דף קכח' ע"ב).

⁵⁹ "ילקוט ראובני", על פרשתו.

ג. בשכם בן חמור, היה ניצוץ נשמת אדם הראשון, ואותו היתה צריכה דינה לתקן.⁶⁰

ד. בשכם בן חמור, היה ניצוץ נשמת רבי חנינא בן תרדיון, והיתה צריכה דינה להוציא ממנו את אותה הנשמה הקדושה,⁶¹ ודבר זה נרמז בפסוק⁶², "וַיִּחַבֵּת יָדָיו", שהוא ראשי התיבות של רבי חנינא בן תרדיון.

ה. האמורא רב עמרם חסידא⁶³, היה גלגול רבי חנינא בן תרדיון⁶⁴, ואם כן, אף אותו היתה צריכה דינה להוציא ולתקן.

ו. ובעניין זה, מצינו לדבריו של הגה"ק בעל "באר משה" זיע"א⁶⁵:
"אמרו חז"ל⁶⁶, 'כְּאִמָּה בְּתָה'.

הבה נתבונן: וכי ב-וַיִּחַבֵּת יָדָיו⁶⁷, יש חיסרון כלשהוא, עד שבגלל זה נגרמה יציאת דינה ותפיסתה על ידי שכם, והרי מאותה יציאה של לאה נולד יששכר עמוד התורה, והקדוש ברוך הוא סייע בלידתו?

ברם, כבר ביארנו⁶⁸, שכל עניינו של יעקב ובניו, היה קידוש שם שמים.

והנה, בקידוש השם, ישנן שתי בחינות: האחת, רצון שבמוח, והשנייה, תאוות הלב, וכמו שכתב ה-'אור החיים' הקדוש זיע"א⁶⁹,

⁶⁰ כן כתב רבינו האר"י זיע"א, בספרו הקדוש "ליקוטי תורה", על פרשתן.

⁶¹ כן כתב רבינו האר"י זיע"א, בספרו הקדוש "ליקוטי תורה", על פרשתן.

⁶² בראשית, לד' - כא'.

⁶³ יעוין במסכת קידושין, פא' ע"א.

⁶⁴ כן כתב הרמ"ע מפאנו זיע"א בספרו הקדוש "גלגול נשמות", (אות ש').

⁶⁵ בפרשתן, (עמודים תשיח'-תשיט').

⁶⁶ בראשית רבה, פרשה פ', א'.

⁶⁷ בראשית, ל' - טז'.

⁶⁸ בפרשת "ויצא", מעמר "זכות אמהות והשבטים".

ויעקב אבינו, שורשו 'דעת' - הכוללת מחשבה שבמוח בבחינת 'חכמה', ורצון הלב בבחינת 'בינה',
והנה, כעת, כשיעקב זכה לשלימות, כמבואר, הוצרכה דינה בתו, להתנסות בשתי הבחינות הללו, אלא שהניסיון היה בהעלם והסתר, כמו שיבואר.
ונחזי אכן, שיציאתה של דינה, היתה באמת כדוגמת יציאתה של לאה,
כי כשם שביציאת לאה, אף שלמראית העין נראה הדבר מוזר ⁷⁰, זכתה להוליד את יששכר עמוד התורה,
כך גם ביציאת דינה, היה בה מן הנסתרות,
ומצינו ב-'ליקוטי תורה' להאריז"ל ⁷¹, שהיה בשכם ניצוץ אדם הראשון.
יתר על כן, מצינו ⁷², שהיה בו ניצוץ נשמת רבי חנניה בן תרדיון, ונרמז בפסוק 'רַחֲבֵת יָדַי' ⁷³, 'רַחֲבֵת' ראשי תיבות: רַבִּי חֲנַנְיָה בֶּן תַּרְדִּיּוֹן,
ונוכל להסביר: כי רבי חנניה בן תרדיון, קידש שם שמים בפרהסיא ⁷⁴, לא על ג' העבירות שנאמר עליהם 'יהרג ואל יעבור', אלא על הפצת לימוד תורה,
והרי זה ממש דוגמת יששכר!
שרבי חנניה בן תרדיון, ידע שישרפו אותו ⁷⁵, ובכל זאת מסר נפשו על הפצת תורה דייקא, בפרהסיא.
וב-'גלגולי נשמות' להרמ"ע מפאנו ז"ל, כתוב: שרב עמרם חסידא, היה גלגול רבי חנניה בן תרדיון,

⁶⁹ ויקרא, טז - א'.

⁷⁰ כמו שביארנו במקומו.

⁷¹ פרשה וז.

⁷² שם ב-'ליקוטי תורה'.

⁷³ בראשית, לד' - כא'.

⁷⁴ עבודה זרה, יח' ע"א.

⁷⁵ עבודה זרה, יח' ע"א.

ולקמן ⁷⁶, יבואר גודל הניסיון של רב עמרם, שניצח את ה-ס"מ בעצמו, והיינו קידוש השם בפרהסיא בבחינת "יהודה", והנה, תרין משיחין, יהודה ויוסף, קידשו שם שמים, יהודה בגלוי, ויוסף בסתר ⁷⁷, ואילו רבי חנניה בן תרדיון ורב עמרם, קידשו שם שמים בגלוי, נמצא, שיציאתה של דינה, עוררה הגדלת קידוש השם! וזה שרמזו ⁷⁸, 'פֶּאֶמָה בְּתָה', כי כשם שביציאת לאה נולד יששכר, שיסודו תורה, על מנת לקדש שם שמים, כמאמרם ז"ל ⁷⁹, שאמר יעקב ליוסף: ולא נתן הקדוש ברוך הוא לאדם חכמה ובינה דעה והשכל, אלא לקדש שמו הגדול, וכן: לא ניתנה תורה, אלא לקדש שמו הגדול, כך דינה, ביציאתה, הוציאה אלו הנשמות הגנוזות בשכם. וכעת, נבין, למה בדברי שכם ואביו, נאמר ⁸⁰, 'כִּי חָפַץ בְּבֵת יַעֲקֹב', ולמה דייקא 'בֵּת יַעֲקֹב', אלא, ללמדינו, שדינה עוררה את מידתו של יעקב, שהוא קידוש השם, ולפיכך, ראויה היא לשם 'בֵּת יַעֲקֹב'. ואף על גב, דאיהי לא חזיה מזליה חזי, בסוד העניין הגדול הזה. ורמז לדבר, כי מילת 'לְאָוֹת' ⁸¹, עם הכולל, עולה בגימטריא למניין 368,

⁷⁶ בפרשת "וישב".

⁷⁷ סוטה, י' ע"ב.

⁷⁸ בראשית רבה, פרשה פ', א'.

⁷⁹ "תנא דבי אליהו", (רבה, פרק יח').

⁸⁰ בראשית, לד' - יט'.

⁸¹ בראשית, לד' - א'.

וכמו כן, המילים 'רב עמרם חסידא', עם ג' הכוללים, עולים למניין זה.

ולפי זה, יתבאר לנו מה שאמרו חז"ל⁸² -

**בְּשִׁלְשָׁה לְשׁוֹנוֹת שֶׁל חֶפֶה חֶבֶב הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל: בְּדְבִיקָה, בְּחִשְׁיָקָה
וּבְחִפְיָצָה.**

בְּדְבִיקָה, 'וְאַתֶּם הַדְּבִיקִים'⁸³.

בְּחִשְׁיָקָה, 'לֹא מְרַבֶּכֶם מִכָּל הָעַמִּים חֶשֶׁק ה' '⁸⁴.

וּבְחִפְיָצָה, 'וְאַשְׁרוּ אֶתְכֶם כָּל הַגּוֹיִם וְגוֹ'⁸⁵.

וְאֵנוּ לְמַדִּים אוֹתָהּ, מִפְּרָשָׁה שֶׁל רָשָׁע הַזֶּה.

בְּדְבִיקָה, 'וְהִתְדַבֵּק נִפְשׁוֹ'⁸⁶.

בְּחִשְׁיָקָה, 'שֶׁכֶּם בְּנֵי חֶשֶׁקָה נִפְשׁוּ בְּבִתְּכֶם'⁸⁷.

בְּחִפְיָצָה, 'כִּי חִפֵּץ בָּבֵת יַעֲקֹב'⁸⁸.

וזה פלא, וכי מרשע זה נלמד דברים גבוהים כאלו?

ברם, לדברינו יובן -

שהרי היו בו ניצוצות קדושות של מקדשי שם שמים!

יתר על כן, אף הניסיון של רב עמרם חסידא, היה נורא בחשק עצום, בבחינת
'שֶׁכֶּם בְּנֵי חֶשֶׁקָה נִפְשׁוּ'⁸⁹, ובכל זאת גבר על התאוה, וזה עניין קידוש השם,

⁸² בראשית רבה, פרשה פ', ז'.

⁸³ דברים, ד' - ד'.

⁸⁴ דברים, ז' - ז'.

⁸⁵ מלאכי, ג' - יב'.

⁸⁶ בראשית, לד' - ג'.

⁸⁷ בראשית, לד' - ח'.

⁸⁸ בראשית, לד' - יט'.

⁸⁹ בראשית, לד' - ח'.

והסטרא אחרא, רצתה לקלקל דבר זה.

אך בסופו של דבר, יצאו ניצוצות אלו מהרע, ונתעלו אל הקדושה, בסוד יחיל בלע
וְיִקְאֲנוּי⁹⁰.

ו. כתב אדונינו השל"ה הקדוש זיע"א⁹¹:

"ושמעתי מקצת המקובלים⁹², כי רבי עקיבא היה הגלגול של יוסף⁹³, ולכך
נקרא עקיבא בן יוסף.

⁹⁰ איוב, כ' - טו'.

⁹¹ פרשת "וישב", תורה אור, ז'.

⁹² "שער הגלגולים", פרק מא'.

"מגלה עמוקות", פרשת "ואתחנן", אופן עג'

⁹³ סוגיית גלגול רבי עקיבא, ארוכה מארץ מידה:

יש אומרים, שהוא גלגולו של זמרי בן סלוא,

יש אומרים, שהוא גלגולו של יעקב אע"ה,

יש אומרים, שהוא גלגולו של משה רע"ה,

יש אומרים, שהוא גלגולו של שמעון,

יש אומרים, שהוא ניצוץ משכם בן חמור,

יש אומרים, שהוא גלגולו של יששכר,

יש אומרים, שהוא גלגולו של יוסף הצדיק,

יש אומרים, שהוא מיעל וסיסרא.

ויעוין מה שכתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א ("בן יהוידע", סנהדרין, צו' ע"ב):

שלרבינו הרמ"ע מפאנו סבירא, שהיה רבי עקיבא בן אחר בן, לבן שנולד מיעל וסיסרא,

ומה שאין כן, לרבינו האר"י ז"ל סבירא, שרק היה ניצוץ של יעל וסיסרא.

ודורשי רשומות דרשו בזה, "יעל", ראשי תיבות, "יצא עקיבא לאור".

ובטעם הדבר, שיצא רבי עקיבא מסיסרא, כתב המהרח"ו זיע"א משמו של רבינו האר"י ז"ל (שער הגלגולים,
הקדמה לח'), וז"ל:

"וכן זהו הטעם, של תמר, ורות, ורחב הזונה, וכל נשמות הגרים,

ולפי מה שכתבתי למעלה ⁹⁴ - שיוסף הוא 'אחד', יבוא הרמז במיתת רבי עקיבא שאמרו 'יצתה נשמתו באחד' ⁹⁵ - שהוא נשמת יוסף. והנה, בעניין יצתה נשמתו באחד, קבלתי בו סוד אחד - שבאמת לא היו רק תשעה מגולגלים, כי ראובן לא חטא, וכן יוסף ובנימין, רק שהם שִׁתְּפוּ השכינה עמהם כשעשו החרם, וכביכול, כאילו היתה השכינה עוזרת במעשה הזה, וכביכול, נשמת רבי עקיבא היתה במקום השכינה לסבול, וזה יצתה נשמתו באחד, בשביל האחד. והטעם, כי רבי עקיבא הוא מַגְרִים, ונכנס תחת כנפי השכינה, כלומר, במקום השכינה. מכל מקום, נראה בעיני -

וכל מלכי בית דוד, והמשיח, שבאים מן רות המואביה, ומזווג יהודה ותמר, וכן ר' עקיבא בן גרים, שהוא מבני בניו של סיסרא, כי זו היא המרמה ותחבולה, שהקב"ה עושה עם הקליפה, ומרמה אותה, להוציא נשמה עשוקה בתוכם, והבן זה". ולעניינינו, בשביל להבין את דעות החולקים בעניין גלגולו של רבי עקיבא, למעשה אף אחד לא חולק, כי מי שמבין בתורת הגלגולים של רבינו האר"י ז"ל, יודע ב' דברים:

א. ששייך הרבה פעמים, שבחינת הנפש יהיה מאיש פלוני, ובחינת הרוח יהיה מאיש אחר, ובחינת הנשמה יהיה מאיש אחר -

וכל זה, בבן אדם אחד,

ב. כמו כן, יש מסלול של ניצוץ הנשמה, שצריך לעבור להגיע לתיקונו, מסיבות של "א-ל דעות" - ועל כן, לפעמים אנו מוצאים, שרבי עקיבא הוא גלגול של יוסף, וגלגול של סיסרא, וכו' - כי בכולם, יש ניצוץ שעבר מאחד לשני.

אבל אין לומר, שנשמת רבי עקיבא היתה רק מסיסרא וכו', אלא רק חלק ניצוץ קטן ממנו.

⁹⁴ אות ג'.

⁹⁵ ברכות, סא' ע"ב.

דקבלה זו, אינו סותר למה שכתבתי,

כי רבי עקיבא הוא גלגול יוסף, כי שיתוף השכינה הוא יוסף שהוא המרכבה,

כמו שכתב הזוהר⁹⁶, שתחילת ירידת יוסף למצרים היה התחלת גלות מצרים.

והנה, גלו ישראל למצרים שכינה עמהם⁹⁷, וכן בכל הגלויות, והקדים הקדוש ברוך הוא השריית יוסף להשכינה. ודבר זה יתבאר לקמן⁹⁸.

נמצא, בחינת יוסף הוא השכינה וגלגול רבי עקיבא, והוא עקיבא בן יוסף,

ויצתה נשמתו באחד, תחת השכינה".

והנה, במסכת יבמות⁹⁹, למדנו:

"שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא, מגבת עד אנטיפרס,

וכולן מתו בפרק אחד, מפני שלא נהגו כבוד זה לזה".

ובעניין זה, כתב הגה"ק רבינו מנחם עזריה זיע"א מפאנו¹⁰⁰, וכן כתב הגה"ק רבינו אברהם אזולאי זיע"א¹⁰¹ - משמו של הגה"ק רבינו חיים ויטאל זיע"א:

"ה-כד' אלף שהמית משבט שמעון בשכם, הם ה-כד' אלף תלמידי רבי עקיבא שמתו, שלא חלקו כבוד זה לזה".

עוד מצינו בעניין זה, לדבריו של הגה"ק רבי נפתלי הרץ בכרך זיע"א¹⁰²:

שאותם ה-כד' אלף אשר נהרגו על ידי שמעון ולוי בשכם, חזרו ונתגלגלו באותם כד' אלף אשר מתו במגיפה במדין, כאשר חטאו ישראל בבעל פעור - בעצת בלעם

¹⁰³,

⁹⁶ חלק א', דף קפח' ע"ב.

⁹⁷ מגילה, כט' ע"א.

⁹⁸ אות כז', ואילך.

⁹⁹ סב' ע"ב.

¹⁰⁰ בספרו הקדוש "גלגול נשמות", (אות כ').

¹⁰¹ בספרו הקדוש "חסד לאברהם", (מעין ג', נהר כג').

¹⁰² בספרו הקדוש "עמק המלך", (שער ה', פרק סט').

ונתגלגלו שוב ב-כד' אלף תלמידי רבי עקיבא.

והנה, בעניינו של רבי עקיבא, מצינו לדבריו של הגה"ק רבינו שמשון זיע"א מאוסטרופולי¹⁰⁴ :

"ואיתא במדרש רבה¹⁰⁵, שלושה אהבות הן: חפצה, דביקה, אהבה, ויש אומרים: דביקה, חפצה, דיצה,

וכולן למדין משכם, שנאמר¹⁰⁶, 'כִּי חָפֵץ בְּבֵת יַעֲקֹב'.

וזהו הסוד בגמרא¹⁰⁷, 'יצתה נשמתו באחד'. ראשי תיבות: אהבה, חפצה, דביקה, דיצה ...

גם כבר הודעתך, שרבי עקיבא ע"ה, היה ניצוץ משכם בן חמור,

בסוד הגמרא¹⁰⁸, כשהייתי עם הארץ, אמרתי מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור - בסוד חמור אבי שכם.

ולכך, אמרו לו תלמידיו: רבי, אמור ככלב¹⁰⁹,

בסוד, 'וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל יַעֲקֹב, קוּם עֲלֵה בֵּית אֱלֹהִים¹¹⁰, ראשי תיבות: עקיבא,

כי שכם בן חמור, היה כלול בתוכו שני טומאות, 'משמורה ראשונה - חמור נוער'¹¹¹, 'משמורה שנייה - כלבים צועקים'¹¹², כמבואר מזה בכתבי האר"י ז"ל,

¹⁰³ במדבר, כה', א' - ט'.

¹⁰⁴ בספרו הקדוש "ליקוטי שושנים", (הנדפס בסוף ספר "דן ידיו").

¹⁰⁵ בראשית רבה, פרשה פ', ז'.

¹⁰⁶ בראשית, לד' - יט'.

¹⁰⁷ ברכות, סא' ע"ב.

¹⁰⁸ פסחים, מט' ע"ב.

¹⁰⁹ פסחים, מט' ע"ב.

¹¹⁰ בראשית, לה' - א'.

¹¹¹ ברכות, ג' ע"א.

¹¹² ברכות, ג' ע"א.

וזהו לדעתי, חֲמֹר שְׁכָם, 'חֲמֹר' - ראשי תיבות: מְשֹׁמֶרֶת רְאוּשָׁנָה חֲמֹר, 'שְׁכָם' - ראשי תיבות: מְשֹׁמֶרֶת שְׁנִייה כְּלָבִים.

וזהו לדעתי, 'רבי, אמור ככלב'¹¹³, בסוד 'משמורה שנייה כלבים', וזהו סוד נורא ונפלא, מה שהשיב לתלמידיו: זה נושך ושובר עצם וכו'. ואינו ראוי להרחיבו ולגלות פה".

והנה, כבר הארכנו לעיל¹¹⁴, בסוד יציאת נשמתו של יששכר לאור עולם, והמעשה אשר נעשה על ידי החמור,

וכבר נתבאר לעיל¹¹⁵, עניין "משמורה ראשונה, חמור נוער"¹¹⁶, והוא הזמן אשר בו נער חמורו של יעקב אע"ה בשובו מן השדה.

וזאת עליך לדעת, כי מלבד כל סודות הגלגולים אשר נתבארו בעניין נשמתו של רבי עקיבא, כבר כתב ב"זוהר הקדוש"¹¹⁷, על פי ביאור הגה"ק רבינו משה קורדובירו זיע"א¹¹⁸, ועל פי ביאור האר"י הקדוש זיע"א¹¹⁹, ועל פי ביאור אדונינו הגר"א זיע"א מוילנא¹²⁰:

כי נשמתו של יששכר, התגלגלה ברבי עקיבא.

ומעתה, יובנו דבריו הקדושים של רש"י הקדוש¹²¹, "על שם יציאתה נקראת בת לאה, שאף היא יצאנית היתה", אשר מקורם מדברי המדרש¹²², "כְּאִמָּה בְּתָה":

¹¹³ פסחים, מט' ע"ב.

¹¹⁴ באות ד'.

¹¹⁵ במאמר זה.

¹¹⁶ ברכות ג' ע"א.

¹¹⁷ "מדרש הנעלם", (רות, דף פט' טור ג').

¹¹⁸ בספרו הקדוש "אור יקר", (חלק יז', דף רכז' ע"א).

¹¹⁹ בספרו הקדוש "שער הפסוקים", (פרשת "ויצא", ד"ה "וישכב").

¹²⁰ בספרו הקדוש "היל אור", (ביאור ההיכלות, פרשת "פקודי", דף ל' טור ד').

¹²¹ בראשית, לד' - א'.

¹²² בראשית רבה, פרשה פ', א'.

שכן, שורש יציאתה של לאה אמנו ע"ה, היתה לצורך הוצאת נשמתו של יששכר לאור עולם,

ושורש יציאת של דינה, בין היתר, היתה לצורך הוצאת נשמתו של רבי עקיבא לאור עולם,

ומכיוון, שאתם הנשמות קשורות ודבוקות וחבוקות זו בזו, השוו רבותינו זיע"א את יציאתן של לאה אמנו ודינה זו לזו.

ז. על מאמר הכתוב בפרשת "ויחי" ¹²³, "וַיִּשָּׁב בְּאֵיתָן קִשְׁתּוֹ, וַיַּפְּזוּ זְרַעֵי יָדָיו, מִיַּדֵּי אֲבִיר יַעֲקֹב מִשָּׁם רָעָה אֲבֹן יִשְׂרָאֵל", כתב רבינו האר"י הקדוש זיע"א ¹²⁴:

"והנה, 'אביר יַעֲקֹב', אותיות רבי עקיבא,

וְזוֹ מִיּוֹדֵי 'אַבְיָר יַעֲקֹב', שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל¹²⁵, מִשְׁמַת רַבִּי עֲקִיבָא בְּטִלּוֹ זְרוּעוֹת עוֹלָם.

שהוא היה זרוע שמאל דזעיר אנפין".

והיינו :

שרבי עקיבא, היה גלגול של יעקב אע"ה.

והנה, ידועים ומפורסמים, דבריו של רש"י הקדוש, על מאמר הכתוב ¹²⁶, "וַיִּשְׂרָאֵל אֶהָב אֶת יוֹסֵף מִכָּל בָּנָיו, כִּי בֶן זִקְנִים הוּא לוֹ, וַעֲשֵׂה לוֹ כְּתֹנֶת פָּסִים":

"כל מה שלמד משם ועבר, מסר לו ...

שהיה זיו איקונין שלו, דומה לו".

וממילא אם כן :

¹²³ בראשית, מט' - כד'.

¹²⁴ בספרו הקדוש "ליקוטי תורה", (בפרשת "ויחי").

125 נדה, עג' ע"א.

126 בראשית, לז' - ג'.

שייך הוא הדבר, שיהיה רבי עקיבא בבחינת הגלגול של יעקב אע"ה ושל יוסף הצדיק ע"ה, בזמן אחד, שכן, שורש אחד להם.

ולצורך הבנת העניינים, שומא עלינו לעיין בדברים נשגבים אלו. וכדלהלן:
לאחר שנתבאר לנו ¹²⁷, שנשמתו הקדושה של רבי עקיבא, יצאה מכוחן של לאה אמנו ע"ה ובתה דינה,

יש לעיין, מפני מה נרמז רבי עקיבא בשמו של יעקב אע"ה ¹²⁸, דווקא, שכן, לכאורה, היה רבי עקיבא צריך להירמז בשם ישראל, אשר הוא השייך אל בחינת לאה, בבחינת "עלמא דאיתכסיא" ¹²⁹?

ועל אף, שראשית עיבורה של דינה, היה ברחמה של רחל ¹³⁰, ואם כן דינה שייכת אל בחינת רחל, בבחינת "עלמא דאיתגליא" ¹³¹,

מכל מקום, כבר נתבאר לנו ¹³², שהחיבור של לאה אמנו ע"ה ובתה דינה, יחד, הוא אשר גרם לנשמת רבי עקיבא לצאת לאור עולם.

ח. ו' מעלות, אשר הם ו' הקדמות, נביא בזה, בגודל מעלתו וקדושתו של יעקב אע"ה. וכדלהלן:

א. השלמת תיקון חטאו של אדם הראשון.
חטאו של אדם הראשון, נגרם כתוצאה מן ה"עין",
וכמאמר הכתוב ¹³³, "וַיִּצְמַח יְהוָה אֱלֹהִים מִן הָאֲדָמָה, כָּל עֵץ נִחְמָד לְמַרְאֶה וְטוֹב לְמַאֲכָל, וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הָעֵץ, וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרָע",

¹²⁷ לעיל באות ו'.

¹²⁸ וכמו שנתבאר לעיל בתחילת אות זו.

¹²⁹ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

¹³⁰ וכמו שנתבאר לעיל באות ג'.

¹³¹ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

¹³² לעיל באות ו'.

וכמאמר הכתוב ¹³⁴, "וַתֵּרָא הָאִשָּׁה, כִּי טוֹב הָעֵץ לִמְאֹכֶל, וְכִי תֵאָוֶה הוּא לְעֵינַיִם, וְנִחְמָד הָעֵץ לְהִשְׁכִּיל, וַתִּקַּח מִפְּרִיָּו וַתֹּאכַל, וַתֵּתֶן גַּם לְאִשְׁתָּה עִמָּהּ, וַיֹּאכְלוּ".

והנה, כאשר נענש אדם הראשון בעבור חטאו זה, הוא פרש מן האשה במשך קל' שנים ¹³⁵, ופגם בעצמו ¹³⁶.

וידוע מדברי רבותינו זיע"א ¹³⁷:

שמילת "עין", עולה בגימטריא כמניין 130,

שהוא כנגד אותם קל' שנים, שפגם אדם הראשון, בעבור "עץ הדעת".

והנה, בעניין חטאו של אדם הראשון, ידועים דברי ה"זוהר הקדוש" בכמה וכמה מקומות ¹³⁸, שהיו האבות הקדושים, צריכים לעבור בירור אחר בירור, בכדי להסיר מהם את הזוהמא, ובכדי להביא לעולם יב' שבטי י-ה, וזה לשון קודשו ב"תיקוני זוהר" ¹³⁹:

"וְדָא הָוָה חֲטָא דְחִנּוּהּ, דְּהִטִּיל בָּהּ נְחֹשׁ זִוְהָמָא, דְּאִיהוּ עוֹפְרֵת דְּאִתְעָרַב בְּטָפָה (נוסחאות אחרות: בכספא) חֲוִירָא כְּסָפָא מְזִיקָק.

וְלֹא אִתְדַּכֵּי זִוְהָמָא מְנִיָּה, עַד דְּאִתְאֲבָרְהֶם וְעָאֵל בְּנוֹרָא, וְאִתְלַבֵּן כְּסָפָא, וְנִפְיָק עוֹפְרֵת לָבָר, דְּאִיהוּ יְשָׁמְעָאֵל.

¹³³ בראשית, ב' - ט'.

¹³⁴ בראשית, ג' - ו'.

¹³⁵ עירובין, יח' ע"ב.

¹³⁶ שם.

¹³⁷ "מגלה עמוקות", (בראשית, כז' - א').

"אדרת אליהו" לרבינו הרי"ח הטוב זיע"א, (במדבר, כב' - ה').

"בן יהוידע" לרבינו הרי"ח הטוב זיע"א, (עירובין, יח' ע"ב).

¹³⁸ חלק א', דף נב' ע"ב.

חלק ג', דף קיא' ע"ב.

¹³⁹ תיקון ע', דף קכח' ע"ב.

וְאֶתְמַר, בְּאָדָם, מוֹשֵׁךְ בְּעַרְלָתוֹ הָהָה,
אֶתְעַרְב עֲרֻבוֹכָא בְּדַהֲבָא, אֶצְטְרִיף בְּיִצְחָק,
וְאֶפִּיק זִוְהָמָא לְבָר, וְדָא עֲשׂו.
בְּיַעֲקֹב נָח, וְאֶשְׁתַּרְשׁ, וְאֶפִּיק תּוֹלְדִין,
וְאֶתְרַבִּי עַץ הַחַיִּים בְּעִנְפֹי וְשָׁרְשׁוֹי¹⁴⁰.
ועל פי זה, אפשר לבאר כמין חומר, את מאמר רבותינו ז"ל¹⁴¹ :
"שופריה דיעקב אבינו, מעין שופריה דאדם הראשון",

¹⁴⁰ ותרגום דברי הקדושים, על פי ביאור "מתוק מדבש" - להגה"ק רבינו דניאל פריש זיע"א:

וכעין זה, היה חטאה של חוה, שהטיל בה הנחש זוהמא, שהיא דומה לעופרת, שנתערבה בטיפה לבנה של זרע קודש של אדם הראשון,
שהיה נקי כמו כסף מזוקק, ואז נדבקה זוהמת הנחש גם באדם הראשון.
ולא נטהרה הזוהמא ממנו, עד שבא אברהם ונכנס באש, ונתלבן הכסף,
דהיינו, שנתברר הטוב, שהוא סוד החסד,
ויצא העופרת לחוץ, שהוא ישמעאל,
ובו נכללה, הזוהמא של החסד.
ונאמר באדם הראשון (סנהדרין, לח' ע"ב), שהמשיך עליו הקליפה והזוהמא, הנקראת ערלה,
ובזה, נתערב תערובת בזהב,
דהיינו, שנתערבה הקליפה, בבחינת הגבורה דקדושה,
וזה נצטרף ביצחק שהיה בגבורה, והוציא את הזוהמת הגבורה לחוץ, וזהו עשיו.
ביעקב, נח ונתקן אדם הראשון, ונשרש בו,
לכן אמרו חז"ל (בבא מציעא, פד' ע"א), 'שופריה דיעקב, מעין שופריה דאדם הראשון',
ועל ידי יעקב, נתגדל העץ החיים, שהוא סוד התפארת,
בענפיו, שהם יב' גבולי אלכסון שבתפארת, ששם שורשי נשמות של יב' שבטים,
ושורשיו של יעקב, למעלה בחכמה העליונה, בסוד, ישראל עלה במחשבה.

¹⁴¹ בבא מציעא, פד' ע"א.

שכן, לאחר התיקון והבירור, היה זיו איקונין של יעקב אע"ה נקי ובר מן החטא, כפי שהיה אצל אדם הראשון קודם החטא.

ב. עמל התורה בטהרתה.

על מאמר הכתוב ¹⁴², "ויאמר לו אלהים, שמך יעקב - לא יקרא שמך עוד יעקב, כי אם ישׂראל יהיה שמך, ויקרא את שמו ישׂראל", דרשו רבותינו ז"ל ¹⁴³:

"לא שיעקר יעקב ממקומו,

אלא, ישראל עיקר, ויעקב טפל לו".

והנה, במהות שם "יעקב" אע"ה, מצינו במאמר הכתוב ¹⁴⁴, "ויַעֲקֹב אִישׁ תָּם, יֹשֵׁב אֱהָלִים",

והיינו, ששם זה, מורה על עניין "עסק התורה".

וכדרשתם של רבותינו ז"ל ¹⁴⁵, על מאמר הכתוב ¹⁴⁶, "ויִיקַח יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ", "רבי יוחנן אמר, מִמִּשְׁנָתוֹ".

ועוד, דהנה על מאמר הכתוב ¹⁴⁷, "מִה טָבוּ אֱהָלֶיךָ יַעֲקֹב", דרשו רבותינו ז"ל ¹⁴⁸, "שלא יהיו להם בתי כנסיות ובתי מדרשות".

ג. מסירת התורה.

על מאמר הכתוב בפרשת "וישב" ¹⁴⁹, "ויִשְׂרָאֵל אָהַב אֶת יוֹסֵף מִכָּל בָּנָיו, כִּי בֶן זְקִינִים הוּא לוֹ, וְעֵשָׂה לוֹ כְּתֻנֹת פָּסִים", כתב רש"י הקדוש:

¹⁴² בראשית, לה' - י'.

¹⁴³ ברכות, יב' ע"ב, יג' ע"א.

¹⁴⁴ בראשית, כה' - כז'.

¹⁴⁵ "ילקוט שמעוני", "ויצא", רמז קכ'.

¹⁴⁶ בראשית, כח' - טז'.

¹⁴⁷ במדבר, כד' - ה'.

¹⁴⁸ סנהדרין, קה' ע"ב.

¹⁴⁹ בראשית, לז' - ג'.

"כל מה שלמד משם ועבר, מסר לו ...

שהיה זיו איקונין שלו, דומה לו".

ד. ענווה והתבטלות מוחלטת.

על מאמר הכתוב בפרשתן ¹⁵⁰, "לא מִרְבָּכֶם מִכָּל הָעַמִּים חֶשֶׁק יִהְיֶה בָכֶם, וַיִּבְחַר בָּכֶם, כִּי אַתֶּם הַמָּעֻט מִכָּל הָעַמִּים", דרשו רבותינו ז"ל במסכת חולין ¹⁵¹:

"אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל -

חושקני בכם, שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה, אתם ממעטין עצמכם לפני ¹⁵²,

נתתי גדולה לַאֲבֵרָה, אמר לפני ¹⁵³, 'וְאַנְכִי עֶפְרָא נְאֻכָּר',

למשה ואהרן, אמר ¹⁵⁴, 'וַיִּנְחֲנוּ מֶה',

לדוד, אמר ¹⁵⁵, 'וְאַנְכִי תוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ' ...

גדול שנאמר במשה ואהרן, יותר ממה שנאמר באברהם,

דאילו באברהם, כתיב, 'וְאַנְכִי עֶפְרָא נְאֻכָּר'. ואילו במשה ואהרן, כתיב, 'וַיִּנְחֲנוּ מֶה'."

הנה, יעקב אע"ה, היה "שלימא דאבהן" ^{156 157}, וכמו כן היה כלול יחד עם משה רע"ה.

¹⁵⁰ דברים, ז' - ז'.

¹⁵¹ פט' ע"א.

¹⁵² וביאר בזה רש"י הקדוש:

"לפי שאין אתם מרבין עצמכם, אלא ממעטין,

לפיכך, חשק בכם,

'כי אתם המעט' - ממעטין עצמכם בענוה."

¹⁵³ בראשית, יח' - כז'.

¹⁵⁴ שמות, טז' - ח'.

¹⁵⁵ תהילים, כב' - ז'.

"וְאַנְכִי תוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ, חֲרַפְתָּ אָדָם וּבָזוּי עָם."

דהנה, על מאמר הכתוב ¹⁵⁸, "ויאמר ראובן אל אביו, לאמר, את שני בני תמית אם לא אביאנו אליך, תנה אתו על ידי, ואני אשיבנו אליך", כתב "בעל הטורים":
 "ב' במסורה ¹⁵⁹, דין ¹⁶⁰, ואידך ^{161 162} - 'ופתה תמית קנאה'.
 דורש אותו במדרש, בעדת קורח - דכתיב בהו קנאה ¹⁶³,
 'ויקנאו למשה במחנה' ¹⁶⁴ - אלו דתן ואבירם.
 בשביל שאמר ¹⁶⁵, 'את שני בני תמית', נתקיים בשני בניו, והם דתן ואבירם.
 'את שני' - בגימטריא, הם דתן ואבירם ¹⁶⁶.

¹⁵⁶ "זוהר הקדוש", חלק א', דף קמז' ע"ב.

ובעוד מקומות.

¹⁵⁷ צא ולמד מה שכתב בספר "תשב"ץ קטן" (סי' תקמא'), לבעל "הגהות מיימוניות" על הרמב"ם:

"יעקב אבינו, נקרא ישראל, לפי שהיה סוף האבות, ובו כלל האבות והאמהות,

ישראל -

יצחק, שרה, בבקה, בחל, אברהם, לאה".

¹⁵⁸ בראשית, מב' - לז'.

¹⁵⁹ היינו:

ב' פעמים, מצאנו במסורה לשון של "תמית".

¹⁶⁰ היינו:

מאמרו של ראובן, לאביו - יעקב אע"ה.

¹⁶¹ היינו:

המקום השני, שבו מצאנו לשון של "תמית".

¹⁶² איוב, ה' - ב'.

¹⁶³ היינו:

ש-ב' מקומות אלו, בהם נאמר לשון של "תמית", נאמרו בעניינו של קורח שהיה בו את עניין הקנאה.

¹⁶⁴ תהילים, קו' - טז'.

¹⁶⁵ בראשית, מב' - לז'.

ובביאור העניין, כתב מו"ז הגה"ק רבינו יעיש קריספין זיע"א¹⁶⁷ :

"שוב ראיתי בדברי המקובלים¹⁶⁸, דיעקב ומשה הם גוף אחד, ובמידה אחת, אלא, שזה הוא למעלה מזה.

וכמו שכתב בתיקונים¹⁶⁹, יעקב מלבר ומשה מלגאו,

ופירש הרב של"ה ז"ל¹⁷⁰, יעקב הוא מרכבה לתפארת במקומו הנגלה, ומשה מרכבה להנעלם של תפארת שהוא הדעת ...

הרי בפירוש, דמשה ויעקב הם במידה אחת,

ולזה נתקיים הדבר, על ידי משה רבינו ע"ה."

ומבואר מדברי הקדושים :

שמכיוון שמשה רע"ה ויעקב אע"ה, קשורים זה בזה,

אם כן, כאשר דתן ואבירם מתו על ידי משה רבינו ע"ה,

נחשב הדבר, כאילו מתו על ידי יעקב אע"ה.

וממילא, אמירתו של ראובן¹⁷¹, "אֶת שְׁנֵי בְנֵי תָמִית",

¹⁶⁶ היינו:

המילים "אֶת שְׁנֵי", עולים בגימטריא למניין 761,

וכמו כן, המילים "הם דתן ואבירם" עם ג' המילים, עולים למניין זה.

¹⁶⁷ בספרו הקדוש "פרח שושנה" על התורה.

¹⁶⁸ יעוין בדברי ה"זוהר הקדוש" (בראשית, דף כג' ע"ב): "ובגין כך, יעקב משה ויוסף כחדא אַזלי".

ועיין עוד בספר "עץ חיים", להמהרח"ו זיע"א (שער הכללים. ובשער מ', דרוש ו').

ובספר "עמק המלך", להגה"ק רבינו נפתלי הרץ בכרך זיע"א (שער יד', פרק קיח'),

ובספר "קהלת יעקב", להגה"ק רבינו יעקב צבי יאליש זיע"א - תלמיד "החוזר מלובלין" זיע"א (ערך לב').

¹⁶⁹ "תיקוני הזוהר" (תיקון יג', דף כט' ע"א).

¹⁷⁰ בראשית, פרשת "ויצא", תורה אור - ב'.

¹⁷¹ בראשית, מב' - לז'.

נתקיימה, שהמית משה רע"ה - מכוחו של יעקב אע"ה, את שני צאצאיו של ראובן - דתן ואבירם.

ומעתה, כאשר דרשו רבותינו ז"ל^{172 173}, "גדול שנאמר במשה ואהרן, יותר ממה שנאמר באברהם":

דבר זה, כלול אף ביעקב אע"ה, שהיה ענוותן גדול מאין כמותו!

ה. קבלת הייסורים באמונה.

על מאמר הכתוב¹⁷⁴, "וְאֶהְיֶה אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ, בְּכָל לְבָבְךָ, וּבְכָל נַפְשְׁךָ, וּבְכָל מְאֹדְךָ", דרשו רבותינו ז"ל¹⁷⁵:

"דָּבָר אַחֵר, בְּכָל מְאֹדְךָ, בְּכָל מַדָּה וּמַדָּה שֶׁהוּא מוֹדֵד לָךְ, הֲיוּ מוֹדָה לוֹ בְּמֹאֵד מְאֹד".

עוד דרשו בזה רבותינו ז"ל¹⁷⁶:

"וּבְכָל מְאֹדְךָ - הוּא מוֹדָה לוֹ כִּיעֻקֵּב,

כַּעֲנִיין שֶׁנֶּאֱמַר¹⁷⁷, 'קִטְנִיתִי מִכָּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֱמֻנָה אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת עַבְדְּךָ, כִּי בְּמִקְלִי עֲבַרְתִּי אֶת הַיַּרְדֵּן הַזֶּה, וְעַתָּה הֵייתִי לְשִׁנִּי מִחֲנוּתִי'".

ו. מידת "טוב עין".

אצל יעקב אע"ה, מצינו את עניין "טוב", באשר היתה ישיבתו בארץ מצרים "טוב" שנים¹⁷⁸.

והנה, בעניינו של יעקב אע"ה, מצינו למאמר רבי יוסי בן חנינא¹⁷⁹:

¹⁷² חולין, פט' ע"ב.

¹⁷³ וכפי שהובא לעיל בתחילת אות זו.

¹⁷⁴ דברים, ו' - ה'.

¹⁷⁵ מסכת ברכות, פרק ט' משנה ה'.

¹⁷⁶ "ספרי", (פרשת "ואתחנן", פיסקא ז').

¹⁷⁷ בראשית, לב' - יא'.

¹⁷⁸ בראשית, מז' - כח'.

"שְׁתֵּי שָׁנִים עָשָׂה הָרָעָב, שָׁפִיּוֹן שָׁיַרְדַּ יַעֲקֹב אָבִינוּ לְשָׁם, עָלָה הָרָעָב".

ט. כתב הגה"ק רבינו אברהם אזולאי זיע"א ¹⁸⁰ :

"עוד מצאתי כתוב, שדינה בת יעקב נשאת ל-ז' אלופים,

א'. שכס בן חמור, ב'. שמעון בן יעקב, ג'. איוב, ד'. נבל, ה'. דוד, ו'. טורנוסרופוס, ז'. רבי עקיבא".

וקודם שנבאר לדבריו הקדושים, נעתיק בזה לדבריו של מו"ז הגה"ק רבינו יעיש קריספין זיע"א ¹⁸¹ :

"וצריך לומר, דבגילגולה היו קצתם".

ועתה, נבוא ונבאר בסייעתא דשמיא, לשום מה הוצרכה דינה לכל זאת. וכדלהלן :

א. שכר בן חמור :

עניינו, לצורך ליקוט ניצוצות הקדושה שהיו בו ¹⁸² , ומעין דוגמת יעקב אע"ה אשר זכה ללקט את ניצוצות הקדושה ¹⁸³ .

ב. שמעון בן יעקב :

עניינו, מסירת התורה לאחרים, בהיותם מלמדי תינוקות ¹⁸⁴ , ומעין דוגמת יעקב אע"ה אשר לימד את תורתו ליוסף הצדיק ע"ה ¹⁸⁵ .

ג. איוב :

¹⁷⁹ בראשית רבה, פרשה פט', ט'.

¹⁸⁰ בספרו הקדוש "חסד לאברהם", (מעין ה', נהר כה').

¹⁸¹ בספרו הקדוש "בך יברך ישראל", (מערכת ד', אות ל' - דינה).

¹⁸² וכמו שנתבאר לעיל באותיות ד'-ה'.

¹⁸³ וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

¹⁸⁴ כן כתב רש"י הקדוש, (בראשית, מט' - ז').

¹⁸⁵ וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

עניינו, קבלת הייסורים באמונה ובהכנעה ¹⁸⁶, ומעין דוגמת יעקב אע"ה אשר קיבל את ייסוריו באמונה ובהכנעה ¹⁸⁷.

ד. נבל:

עניינו, "עין הרע", ולפיכך נלחם בו דוד הע"ה כש-ד' מאות איש עמו ¹⁸⁸, והוא היפך ממידתו של יעקב אע"ה אשר היה בבחינת "טוב עין" ¹⁸⁹.

ה. דוד:

עניינו, מידת "טוב עין" ¹⁹⁰, ו-"עמל התורה" ¹⁹¹, ו-"מידת הענווה" ¹⁹², ומעין דוגמת יעקב אע"ה אשר היה שלם במידות אלו ¹⁹³.

ו. טורנוסרופוס:

בעת שנפגשה אשת טורנוסרופוס עם רבי עקיבא ¹⁹⁴, תיקן רבי עקיבא את עניין "שמירת העיניים", שהוא עיקר חטאו של אדם הראשון ¹⁹⁵,

¹⁸⁶ איוב, א' - כב'.

איוב, ב' - י'.

¹⁸⁷ וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

¹⁸⁸ כן כתב בעל "כלי יקר" זיע"א, (בראשית, כג' - טז').

¹⁸⁹ וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

¹⁹⁰ "אמרי אמת", (דברים, ראש השנה, שנת תרפח'), בביאור מאמר הכתוב בספר שמואל, (א', טז' - יב').

¹⁹¹ שבת, ל' ע"א וע"ב.

סנהדרין, קז' ע"א.

בבא מציעא, נט' ע"א.

¹⁹² תהילים, כב' - ז'.

חולין, פט' ע"א.

¹⁹³ וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

¹⁹⁴ עבודה זרה, כ' ע"א.

¹⁹⁵ וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

ולאחר שנתגיירה, וקיבלה על עצמה עול מלכות שמיים¹⁹⁶, השלימה את תיקון
"מידת הענווה".

ז. רבי עקיבא, כולהו איתנהו ביה:

עמל התורה: כמו שנתבאר במסכת ברכות¹⁹⁷, ובמסכת כתובות¹⁹⁸, ובמסכת
נדרים¹⁹⁹.

מסירת התורה: כמו שנתבאר במסכת יבמות²⁰⁰.

קבלת הייסורים באמונה ובהכנעה: וכמו שנתבאר במסכת ברכות²⁰¹.

עין טובה: וכמאמרו לתלמידיו "שלי ושלכם, שלה הוא"²⁰², וכמאמרו "וְאֶהְיֶה
לְרֹעֶךָ כְּמוֹדִי"²⁰³ - זהו כלל גדול בתורה²⁰⁴, וכמאמרו "כל דעביד רחמנא, לטב
עבידי"²⁰⁵.

מידת הענווה: בהיותו נוהג בהנהגת תלמידי בית הלל²⁰⁶, אשר היו נוהגים במידת
הענווה²⁰⁷.

¹⁹⁶ עבודה זרה, כ' ע"א.

¹⁹⁷ סא' ע"ב.

¹⁹⁸ סג' ע"א.

¹⁹⁹ נ' ע"א.

²⁰⁰ סב' ע"ב.

²⁰¹ ס' ע"ב.

סא' ע"ב.

²⁰² כתובות, סג' ע"א.

נדרים, נ' ע"א.

²⁰³ ויקרא, יט' - יח'.

²⁰⁴ תלמוד ירושלמי, מסכת נדרים, פרק ט' הלכה ד'.

²⁰⁵ ברכות, ס' ע"ב.

²⁰⁶ תענית, כה' ע"ב.

שמירת העיניים : וכמו שנתבאר במעשה של אשת טורנוסרופוס ²⁰⁸.

והנה, על מאמר הכתוב ²⁰⁹, "בְּרֹאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים, אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ", כתב הגה"ק רבינו חיים סינאוני זיע"א ²¹⁰ :

שנוטריקון המילה "בְּרֹאשִׁית", היא, אותיות "שֶׁב-יִרְאֶת",

והנה, המילה "יִרְאֶת", עולה בגימטריא 611,

וכמו כן, המילה "תּוֹרָה", עולה בגימטריא 611.

ללמדך, שהרוצה לשוב בתשובה שלימה על חטאיו, ולהיות ירא שמייס,

צריך לעסוק בתורה הקדושה, אשר היא מכפרת על כל עוונותיו.

ובטעם הדבר, שגדול כוח התורה משאר המצוות, להכניע את היצר הרע, כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א ²¹¹ :

"דע, כי בשעה שאכל אדם הראשון מעץ הדעת, נהנו כל אבריו, חוץ מן הקנה,

לפי שלא דיבר בעת האוכל.

אבל, חוה אמנו, דברה בעת אכילתה ²¹², ופגמה אפילו הקנה שלה.

ואפשר, אני אומר -

ועיין מה שכתב בזה הגה"ק רבינו ישראל זיע"א מסאלנט, בספרו הקדוש "אור ישראל", (איגרת כח').

²⁰⁷ עירובין, יג' ע"ב.

²⁰⁸ עבודה זרה, כ' ע"א.

²⁰⁹ בראשית, א' - א'.

²¹⁰ בספרו הקדוש "עטרת תפארת" (בראשית, א' - א').

²¹¹ בספרו הקדוש "דברים אחדים", דרוש יג',

וכמו כן, בספרו הקדוש "דבש לפי", מערכת ש', אות ו'.

²¹² שאמרה לאדם הראשון לאכול,

וכמאמר הכתוב (בראשית, ג' - יז):

"וְלָאָדָם אָמַר, כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ, וְתָאָכַל מִן הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ, לֵאמֹר, לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ, אֲרוּרָה הָאֲדָמָה בְּעִבְרֶיךָ, בְּעֶצְבֹּן תֹּאכְלֶנָּה, כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ."

כי למה הנשים אינם בכלל לימוד התורה, כיוון שהקנה שלהם חס ושלוש פגום, כידוע מדבריו ז"ל.

אבל האנשים, אשר לפני הש"ס הם נגשים, נאה ויאה להו לימוד התורה, כי הקנה שלהם אינו פגום.

וביאר בזה מהר"י קורין זיע"א²¹³, רבו של הגה"ק רבי חיים סינאני זיע"א:

דהנה, אמרו רבותינו ז"ל²¹⁴, "אם פגע בך מנוול זה, משכהו לבית המדרש",

והנה, "מנוול", עולה בגימטריא 132,

והיצר הרע, אשר הוא "סמאל", עולה בגימטריא 132 - עם הכולל.

ללמדך, שהיות והאדם שייך בדברי התורה הקדושה, מחמת שלא פגם את הקנה שלו,

ממילא, כאשר יפגע בו ה"מנוול" שהוא היצר הרע, התיקון היחיד שיש לעשות עמו, הוא, למושכו לבית המדרש -

על ידי עסק התורה הקדושה, בקדושתה ובטהרתה.

ובעומק העניין, כתב הגה"ק בעל "אגלי טל" זיע"א²¹⁵, משמו של אביו הגה"ק בעל "אגודת אזוב" זיע"א:

שעל חטאים של שז"ל ו-פגם הברית, אין מועילה תשובה רגילה.

שכן, תשובה על חטאים רגילים, נעשית על ידי ליבו של האדם,

וכמאמר הכתוב²¹⁶, "הַשֶּׁמֶן לֵב הָעָם הַזֶּה, וְאַזְנֵי הַכֹּהֵן, וְעֵינָיו הָשַׁע, פֶּן יֵרָאָה בְּעֵינָיו, וּבְאַזְנוֹ יִשְׁמָע, וּלְבָבוֹ יִבִּין, וְשֵׁב וּרְפָא לוֹ".

ומה שאין כן, בעניין חטאים של שז"ל ו-פגם הברית,

²¹³ בספרו הקדוש "מחמדי שמים", ח"ב, עמודים שכו'-שכז'.

²¹⁴ קידושין, ל"ע"ב.

²¹⁵ בהקדמתו לספרו.

²¹⁶ ישעיה, ו' - י'.

הבאים מן קלקול המוח, ואינם תלויים בקלקול הלב.

ולפיכך, התיקון לחטאים אלו, נעשה, אך ורק על ידי יגיעת המוח - של לימוד התורה הקדושה, ובכך מתקיימת טהרתו.

ומעתה, נשכיל ונבין, את דבריו הקדושים של אדונינו הרמב"ם זיע"א²¹⁷ :

"גְּדוּלָּה מְכֻלָּה זֹאת אֲמָרוֹ, יִפְנֶה עַצְמוֹ וּמַחְשָׁבָתוֹ לְדַבְּרֵי תוֹרָה, וְיִרְחִיב דַּעְתּוֹ בְּחֻקֵּי הַחֻקִּים, שֶׁאֵין מַחְשָׁבֶת עֲרִיזוֹת מִתְגַּבֶּרֶת, אֶלָּא, בְּלֵב פָּנוּי מִן הַחֻקִּים".

והנה, מניין שמו של "בלק", אשר נתן את האותיות קל' לעמלק²¹⁸, עולה בגימטריא למניין 132,

וכמניין "מנוול", וכמניין "סמאל" - עם הכולל,

ללמדך, שהדרך להכניעו, הוא אך ורק על ידי דברי התורה הקדושה.

והנה, ידועים ומפורסמים, דברי רבותינו זיע"א, בגודל מעלת לימוד המשניות, כתיקון לפגם הברית. וכדלהלן :

א. כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א²¹⁹ :

"יִזְהַר לִקְבוֹעַ לִימוּדוֹ בְּלִילָה, בְּמִשְׁנֵי אוֹתוֹת אוֹ בְּזוֹהַר, אוֹ שְׁנֵיהֶם כֹּאחֵד טוֹבִים.

מִשְׁנָה, אוֹתוֹת נְשָׁמָה.

וכשקורא סדר זרעים - יכווין לתקן אשר פגם במאכלות אסורות, ובברכות לבטלה, וכיוצא.

וכשקורא סדר מועד - יכווין לתקן אשר חטא בחילול שבת וימים טובים.

וכשקורא סדר נשים - יכווין לתקן מה שפגם בעריות, ובשבועות ונדרים.

וכשקורא סדר נזיקין - יכווין לתקן מה שחטא ל-ה', במה שהזיק לחבירו, כי ההזיק עצמו בעי לשלומי.

²¹⁷ פכ"ב מהלכות איסורי ביאה הכ"א.

²¹⁸ וכמו שנתבאר לעיל באות ד'.

²¹⁹ בספרו הקדוש "מורה באצבע" (סימן ב', אותיות מ'-מא').

וכשקורא סדר קודשים - יכווין לתקן נשמתו הקדושה אשר הוציאה לחולין, ואשר לא נזהר בשחיטה ובדיקה, ולחיוב כרת, ולתפילות בלא כוונה.

וכשקורא סדר טהרות - יכווין לתקן מה שפגם בנידה וקרי ונטילת ידיים".

ב. כתב הגה"ק רבינו חיים פלאגיי זיע"א²²⁰ :

"וסמא דכולא, היא התורה²²¹ ,

שלומד האדם בחיים חיותו, יום ולילה לא ישובת, ובפרט קודם שכיבה וכו'.

ומה גם, אם לומד מְשָׁנָה, אותיות נְשָׁמָה,

כי בזה מוציא לאור, כל הנשמות שנישבו בתוך עמקי הקליפות.

ונראה טעם פשוט לזה -

כי כיוון שהתורה נקראת ברית, כמו שדרשו רבותינו ז"ל²²² , על הפסוק²²³ , 'אִם
לֹא בְרִיתִי יִזְכָּר וְלֹאֲלֵהָ וכו',

אם כן, מהאי טעמא גופיה, התורה מכפרת על עוון פגם הברית.

וגם אם נתחייב מיתה על ידי חטא זה, התורה נותנת לו חיים,

כי גדולה תורה, שהיא נותנת חיים לעושיה, בעולם הזה ובעולם הבא²²⁴ ,

שנאמר²²⁵ , 'כִּי חַיִּים הֵם לְמַצְאֵיהֶם, וְלִכְל בְּשָׂרוֹ מִרְפָּא' ."

עוד מצינו בגודל מעלת לימוד המשניות, לדרשתם של רבותינו ז"ל, על מאמר
הכתוב²²⁶ , 'גַּם כִּי יִתְּנוּ בְּגוֹזִים, עֵתָּה אֶקְבָּצֶם, וְיִחְלֹו מִעֵט, מִמַּשָּׂא מֶלֶךְ שָׂרִים' :

²²⁰ בספרו הקדוש "תוכחת חיים" (פרשת "שמות").

²²¹ היינו:

שהרפואה לכל חטאיו של האדם, היא באמצעות לימוד התורה הקדושה.

²²² שבת, לג' ע"א.

²²³ ירמיה, לג' - כה'.

²²⁴ אבות, פ"ו מ"ז.

²²⁵ משלי, ד' - כב'.

"אי תנו כולהו, עתה אקבצם" ²²⁷,

"אין כל הגליות הללו מתפנסות, אלא בזכות משניות" ²²⁸.

ולאור כל זאת, נשכיל ונבין:

שמטעם כך, נרמז רבי עקיבא בשמו של יעקב אע"ה, דייקא ²²⁹,

שכן, שורש לכל הצלחותיו של יעקב אע"ה בתיקוניו ²³⁰, היה נעוץ בעמל התורה,

וכמו שנתבאר כעת, שעיקר התיקון לחטאו של אדם הראשון, נעשה על ידי התורה הקדושה.

ומכיוון, שעיקר עמל התורה נרמז בשם "יעקב" ²³¹,

לפיכך, רבי עקיבא, אשר היה דומה לו בכל ענייניו ומעשיו, נרמז אף הוא בשם "יעקב" ²³².

ואם כן, על אף, שבשורשו היה רבי עקיבא שייך ללאה אמנו ע"ה ולבתה דינה,

בסוד "עלמא דאיתכסיא", ובבחינת "ישראל" ²³³,

מכל מקום, עיקר הצלחותיו, באו לו מבחינת "יעקב". וכמו שנתבאר.

ל. במגילת אנטיוכוס ²³⁴, נאמר:

²²⁶ הושע, ח' - י'.

²²⁷ בבא בתרא, ח' ע"א.

²²⁸ ויקרא רבה, פרשה ז', ג'.

²²⁹ וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

²³⁰ וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

²³¹ וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

²³² וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

²³³ וכמו שנתבאר לעיל באות ב', ובאותיות ד'-ה'-ו'.

²³⁴ ז' - יא'.

"ויען אנטיוכוס, ויאמר לשריו ... הבה נעלה עליהם, ונבטל מהם את הברית אשר כורתה להם,

שבת, ראש חודש, ומילה".

ומבואר :

דגזירות היוונים על עם ישראל, היו ב-ג' דברים אלו.

ויעוין מה שכתב בזה אדונינו הרמב"ם זיע"א ²³⁵ :

"בבית שני, כשפמלכי יון גזרו גזרות על ישראל,

ובטלו דתם, ולא הניחו אותם לעסק בתורה ובמצות,

ופשטו ידם, בממונם, ובבנותיהם,

ונכנסו להיכל, ופרצו בו פרוצות, וטמאו הטהרות.

וצר להם לישראל מאד מפניהם, ולחצו גדול, עד שרחם עליהם אלהי אבותינו, והושיעם מידם, והצילם,

וגברו בני חשמונאי הפהנים הגדולים, והרגו, והושיעו ישראל מידם, והעמידו מלך מן הפהנים,

וחזרה מלכות לישראל, יתר על מאתים שנה, עד החרבן השני".

והקשה בזה הגה"ק רבינו מסעוד חי רקח זיע"א ²³⁶ :

מניין לו להרמב"ם, את ענין "ולא הניחו אותם לעסק בתורה ובמצות",

והלא, דבר זה לא הובא במגילת אנטיוכוס?

וביאר בזה :

שמקור דבריו, הוא מדברי רבותינו ז"ל במדרש ²³⁷, על מאמר הכתוב ²³⁸, "והאריך היתה תהו ובהו, וחשך על פני תהום, ורוח אלהים מרחפת על פני המים" -

²³⁵ בפ"ג מהלכות חנוכה ה"א.

²³⁶ בספר "מעשה רוקח", על הרמב"ם.

²³⁷ בראשית רבה, פרשה ב', ד'.

”יחשדך” - זה גלותך, וכן,

שְׁחַשְׁיָכָה עֵינֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּגִזְרוֹתֶיהָ,

שְׁהִיְתָה אוֹמֶרֶת לָהֶם, כְּתָבוּ עַל קֶרֶן הַשּׁוֹר²³⁹, שְׂאִין לָכֶם חֶלֶק בְּאַלְהֵי יִשְׂרָאֵל.

ומבואר, שבגזירותיהם, היתה גזירה אף על לימוד התורה הקדושה.

ואם כן:

היוונים, גזרו על עם ישראל ד' גזירות, שהם: שבת, ראש חודש, מילה, ותורה.

והנה, יסודות אלו ומעלות אלו שהיו אצל יעקב אבינו²⁴⁰, ואצל גלגוליה של דינה

²⁴¹, ואצל רבי עקיבא²⁴², היו אף אצל החשמונאים הקדושים, בימי החנוכה.

וכפי שיתבאר להלן:

עמל התורה: וכמו שכתב אדונינו הרמב"ם זיע"א²⁴³, ”וְלֹא הִנִּיחוּ אוֹתָם לְעֶסֶק

בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת”.

עין רעה: דהנה, תיקון חטאו של אדם הראשון אשר נעשה על ידי העין²⁴⁴, נעשה

על ידי שמירת אות ברית הקדוש, בקיום מצוות "ברית מילה",

ועל ידי הגזירה שלא ימולו את בניהם, מתבטל התיקון.

וצא ולמד, מעשיו הרשע, אשר לא נימול כלל ועיקר²⁴⁵,

²³⁸ בראשית, א' - ב'.

²³⁹ בטעם הדבר, שרצו שיכתבו על "קרן השור", מצינו במפרשי המדרש, בתרי אנפי:

א. שור, מרמז על "חטא העגל",

וכביכול, רצו היוונים, להזכיר להם את מעשה העגל,

ב. בכדי שגם בהמותיהם, יכריזו, נגד מלכותו של הקדוש ברוך הוא, חלילה וחס.

²⁴⁰ וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

²⁴¹ וכמו שנתבאר לעיל באות ט'.

²⁴² וכמו שנתבאר לעיל באות ט'.

²⁴³ בפ"ג מהלכות חנוכה ה"א.

²⁴⁴ וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

וכתוצאה מכך, היה בעל "עין רעה", בסוד "וְאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ" ^{246 247}.

ענווה: שכן, כוונת הגזירה שלא ישמרו שבת, היתה בעבור שלא ישרישו עצמם ב-"מידת הענווה" ובאמונה בהבורא ית"ש. וכפי שיתבאר להלן.

שבת קודש, האמורה בפרשת "בראשית" - במאמר הכתובים ²⁴⁸, "וַיִּכְלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, וְכָל צָבָאָם. וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי - מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה, וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, מִכָּל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה. וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי, וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ, כִּי בּוֹ שָׁבַת מְכָל מְלַאכְתּוֹ, אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת", **היא יסוד האמונה בהבורא ית"ש**,

וכמו שכתב אדונינו הרמב"ן זיע"א, על מאמר הכתוב ²⁴⁹, "זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ":

"אחר שציווה שנאמין בשם המיוחד יתברך, שהוא הנמצא, הוא הבורא, הוא המבין, והיכול, ושנייחד האמונה בכל אלה והכבוד לו לבדו, וציווה שנכבד זכר שמו,

ציווה, שנעשה בזה סימן וזיכרון תמיד, להודיע שהוא ברא הכל,

והיא מצות השבת, שהיא זכר למעשה בראשית ...

ולכך אמרו ז"ל ²⁵⁰, שהשבת שקולה כנגד כל מצות שבתורה, כמו שאמרו בעבודה זרה -

מפני, שבה נעיד על כל עיקרי האמונה בחידוש ובהשגחה ובנבואה".

וכן כתב ה"חיי אדם" ²⁵¹:

²⁴⁵ "דעת זקנים" לבעלי התוספות, (בראשית, כה' - כה').

²⁴⁶ בראשית, לב' - ז'.

²⁴⁷ כן כתב בעל "כלי יקר" זיע"א, (בראשית, כג' - טז').

²⁴⁸ בראשית, ב', א' - ג'.

²⁴⁹ שמות, כ' - ח'.

²⁵⁰ חולין, ה' ע"א.

"שבת קודש, הוא האות הגדול והברית שנתן הקדוש ברוך הוא לישראל, למען ידעו, כי ששת ימים עשה ה' כל מה שברא בשמים ובארץ, וְשַׁבַּת בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי, והוא יסוד האמונה, לַיָּדַע שֶׁהָעוֹלָם הוּא מְחוּדָשׁ. וכיון שברא הכל, הוא אדון על הכל, ואנחנו עבדיו, ומחויבים לעשות רצונו, ולעבדו בכל גופנו ונשמתנו וממוננו, כי הכל שלו".
והיינו:

שנצטוונו בזה, לדעת לדורות עולם, שהבורא ית"ש, היה הווה ויהיה, ושהכל ממנו ית"ש.

קבלת הייסורים באמונה ובהכנעה: שכן, כוונת גזירתם שלא יקדשו את החודש, היתה, בעבור שלא יקבלו את ייסורי הבורא ית"ש באמונה ובהכנעה, ובבחינת הלבנה שמייעטה את עצמה²⁵².

ברם, כאשר אותם קדושי עליון, אזרו עצמם בעזות דקדושה, ונתקדשו ונטהרו, בבחינת יעקב אע"ה ורבי עקיבא, ובבחינת לאה אמנו ע"ה ודינה, הם זכו להכניע את אותה מלכות הרשעה.

ודברים אלו, נרמזו במאמר הכתוב בפרשתן²⁵³, "וַיִּצְא דִּינָה בַת לֵאָה, אֲשֶׁר יָלְדָה לְיַעֲקֹב, לְרָאוּת בְּבָנוֹת הָאָרֶץ":

דחנה, מילת "דינה", עולה בגימטריא למניין 69,
וכמו כן, מילת "יון" עם ג' אותיותיה, עולה למניין זה.
והנה, מילת "לאה", עולה בגימטריא למניין 36,
ומניין זה, הוא כעין מניין הנרות אשר מדליקין ב-ח' ימי החנוכה.
ומעתה:

²⁵¹ חלק ב'-ג', הלכות שבת ומועדים, כלל א'.

²⁵² חולין, ס' ע"ב.

²⁵³ בראשית, לד' - א'.

**"נִתְצָא דִּינָה" - היאך זכו החשמונאים הקדושים להכניע את מלכות "יוון"
הרשעה?**

**"בֵּית לָאָה" - על ידי שהיו בבחינת "מוסיף והולך"²⁵⁴, וכמניין לו' נרות של ח'
ימי החנוכה!**

**"אֲשֶׁר יִלְדָּה לְעֶקֶב" - היינו, שלמדו את כל הנהגותיהם מיעקב אע"ה, אשר היה
יסוד ושורש לכל עניינים נשגבים אלו.**

ומעתה, כאשר נתחזק באמת ובתמים, באמת ובאמונה, בעניינים אלו, נזכה
לניסים ולנפלאות ברוחניות ובגשמיות, בבחינת הניסים אשר נעשו לאבותינו
בימים ההם ובזמן הזה.

יתן ה' יתברך, ונזכה לזה. אמן.

²⁵⁴ שבת, כא' ע"ב.

"וְצִתֵּיתִי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְחוֹמֹתַי יָד וְשֵׁם"

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל

~~~

- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרליה ע"ה
- רבקה סימוני ע"ה (לבית איבגי) בת הרבנית שרה שתחי'
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבוגי) בת גרסיה ע"ה
- אריקה ביננבאוס ע"ה (לבית פינקסוביץ) בת יוסף וברטה שיחי'
- חנה אילוז בת פרחא ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה

לעילוי נשמתם הטהורה

של הקדושים אשר נרצחו על קידוש ה'

בחג "שמחת-תורה" תשפ"ד